

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра філософії та методології науки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

«___» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія та методологія науки

для студентів філософського факультету

галузь знань 03 гуманітарні науки

напрямок підготовки 033 філософія

освітній рівень бакалавр

вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна

Навчальний рік 2017/2018

Семестр другий

Кількість кредитів ECTS 3

Мова викладання, навчання
та оцінювання українська

Форма заключного контролю екзамен

Викладачі: д.філос.н. проф. Добронравова Ірина Серафимівна

Пролонговано: на 20 17//2018 н.р. _____ (_____) «__» 20 17 р.

на 20 __/20 __ н.р. _____ (_____) «__» 20 __ р.

КИЇВ – 2017

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра філософії та методології науки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

«___» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія та методологія науки

для студентів філософського факультету

галузь знань 03 гуманітарні науки

напрямок підготовки 033 філософія

освітній рівень бакалавр

вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна

Навчальний рік 2017/2018

Семестр другий

Кількість кредитів ECTS 3

Мова викладання, навчання
та оцінювання українська

Форма заключного контролю екзамен

Викладачі: д.філос.н. проф. Добронравова Ірина Серафимівна

Пролонговано: на 2017/2018 н.р. _____ (_____) «__» ___ 2017р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ___ 20__р.

КИЇВ – 2017

Розробники[3]: Добронравова Ірина Серафимівна,
д.філос.наук, професор, зав.кафедри філософії та методології науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри Добронравова І.С.

_____ (_____)

Протокол № 1 від «29» серпня
2017 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « » _____ 2017 року №

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

« » _____ 2017 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – здобуття студентами знань з філософії та методології науки та вмінь по їх застосуванню.

Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни: 1

Успішне опанування курсів «Історія філософії», «Історія науки»

Знання теоретичних основ фахової дисципліни _____

Анотація навчальної дисципліни / референс:

Навчальна дисципліна «Філософія та методологія науки» є обов'язковою дисципліною, що забезпечує отримання загальних та спеціальних компетентностей випускниками філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів, для викладання яких передбачено 3 кредити (39 годин аудиторних занять: 26 годин лекцій та 13 годин семінарів) та 51 годину самостійної роботи. Першим модулем є **«Історичні типи наукової раціональності»**. Для його викладання відведено (6 годин лекцій, 3 години семінарів, 8 годин самостійного засвоєння матеріалу). Перший модуль розкриває системи засад науки, що визначають класичний, некласичний та постнекласичний типи наукової раціональності, які виникають в результаті глобальних наукових революцій в процесі історичного розвитку науки Нового часу. Другий модуль **«Філософські засади норм дослідження сучасної науки, методологія науки»**. Для його викладання передбачено 6 години аудиторних занять, 3 години семінарів, 8 годин самостійного засвоєння матеріалу. В другому модулі розкривається зміст понять «методологія», «методи дослідження», розглядаються конкретно-науковий, загально-науковий та філософський рівні методології. Висвітлюється структура теоретичного та емпіричного знання в єдності з методами теоретичного та емпіричного дослідження. Третій модуль **«Філософські засади наукових картин світу»**. Для його засвоєння передбачено 14 годин лекцій та 7 годин семінарів, та 35 годин самостійного засвоєння матеріалу. Третій модуль розкриває філософські засади сучасної нелінійної наукової картини світу в контексті змісту якої висвітлюються засади попередніх наукових картин світу.

Заключна форма контролю – іспит

4. Завдання (навчальні цілі) –

- ознайомлення з основними історичними етапами розвитку наукової раціональності та підходами різних історичних типів наукової раціональності до розв'язання філософських та методологічних проблем науки;
- вивчення системи засад наукового дослідження та її перебудови під час глобальних наукових революцій;
- ознайомити студентів із сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень;
- сформувати цілісне уявлення про науково-дослідницький процес;

- забезпечити освоєння навичок формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження;
- вдосконалити вміння пошуку, добору й опрацювання наукової інформації, точного формулювання мети, задач і висновків дослідження;

5. Результати навчання за дисципліною: (описуються з детальною достовірністю для розробки заходів оцінювання)

<i>Результат навчання</i> (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація*; 4. автономність та відповідальність*)		<i>Методи викладання і навчання</i>	<i>Методи оцінювання</i>	<i>Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни</i>	
Код	Результат навчання				
	Знати:				
1.1	складові системи засад науки.. наукову картина світу, ідеали і норми наукового дослідження, філософські засади наукового дослідження. ознаки класичного, некласичного та постнекласичного типів наукової раціональності.	<i>лекції,</i> <i>самостійна робота</i>	<i>Тести</i> <i>Підготовка есе та конспектів.</i> <i>Відповідь на іспиті.</i>	7	
1.2	знати, як змінилось розуміння реальності в сучасній нелінійній картині світу порівняно з попередніми, лінійними картинами	<i>лекції,</i> <i>самостійна робота</i>	<i>Тести</i> <i>Виступи на семінарському занятті</i> <i>Відповідь на іспиті.</i>	7	
1.3	риси світу в сучасній його картині: системність, цілісність, складність: концепції причиновості в науці, розуміння простору і часу	<i>лекції,</i> <i>самостійна робота</i>	<i>Тести</i> <i>Виступи на семінарському занятті</i> <i>Відповідь на іспиті.</i>	7	
1.4	поняття наукового методу та методології, основні методи наукового дослідження: емпіричні, теоретичні,	<i>лекції,</i> <i>самостійна робота</i>	<i>Тести,</i> <i>Виступи на семінарських</i>	7	

	загальнонаукові; загальнонаукові методологічні та їх зміну протягом розвитку		заняттях Підготовка есе та конспектів Відповідь на іспиті.		
1.5	, методологічні моделі теорії, структура теоретичного та емпіричного знання	лекція, самотійна робота	Тест Виступи на семінарському занятті Відповідь на іспиті.	7	
1.6	методологічні проблеми нелінійного природознавства	лекція, самотійна робота	Тест Відповідь на іспиті.	5	
	Вміти:				
2.1	розуміти історичну зміну системи засад науки як зміну типів наукової раціональності в процесі глобальних наукових революцій;	Лекції, самотійна робота семінари	Виступи на семінарському занятті Есе або конспект	6	
2.2	розуміти науку як дослідження сутнісним явищем Нового часу, в його становленні та розвитку	Лекція, самотійна робота семінари	Есе або конспект Виступи на семінарському занятті	6	
2.3	розрізняти метод, методологію, усвідомлювати багаторівневість методології науки, різноманітність конкретно-наукових методологій, розуміти норми наукового дослідження як методологічні принципи; використовувати вимоги до наукової теорії як загальнонаукові методологічні	Лекція, семінари самотійна робота	Есе або конспект Виступи на семінарському занятті	6	

	принципи; розрізняти експеримент і спостереження, застосовувати процедури переходу від даних спостереження до емпіричних залежностей і наукових фактів;				
2.4	розуміти єдність багатоманітності у світі як генетичну єдність, структурну організацію матерії в світі як результат його самоорганізації	<i>Лекції, семінари самостійна робота</i>	<i>Виступи на семінарському занятті</i>	6	
2.5	; розуміти зміну ролі фундаментальних теорій у нелінійному природознавстві порівняно з класичним.	<i>Лекція, семінари самостійна робота</i>	<i>Виступи на семінарському занятті</i>	6	
	Комунікація				
3.1	вести полеміку стосовно філософських проблем, сприяти діалогу на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом філософії	<i>Семінари Самостійна робота</i>	<i>Виступи на семінарському занятті Виконання завдань</i>	6	
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої літератури в підготовці до семінарських занять та підготовки самостійних робіт;	<i>Семінари Самостійна робота</i>	<i>Виступи на семінарському занятті Виконання завдань</i>	6	
3.3	презентувати результати проведених досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів; конспектів.	<i>Семінари Самостійна робота</i>	<i>Виступи на семінарському занятті Виконання х завдань</i>	6	
	Автономність та відповідальність:				
4.1	здатність працювати автономно	<i>самостійна робота</i>	<i>Виконання завдань</i>	6	
4.2	здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	<i>самостійна робота</i>	<i>Виконання завдань</i>	6	

--	--	--	--	--

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	2.1	2.2	
	Програмні результати навчання				

7. Структура курсу. Курс «Філософія та методологія науки» складається з трьох частин. Аудиторні заняття у кількості 39 годин передбачені у формі лекцій (26 годин) та семінарів (13 годин). Форма контролю роботи на лекціях – письмові експрес - тести. На семінарах передбачаються усні відповіді та доповіді. Самостійна робота, запланована у обсязі 51 годин. Формою її контролю є підготовка конспектів або есе у перші 5 тижнів дистанційного навчання, а також виступи на семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання 1.1 – 1.6**), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння 2.1-2.6**); (**комунікація 3.1-3.3**); (**автономність та відповідальність 4.1-4.3**), що складає 60% загальної оцінки.

8.1 Форми оцінювання студентів: (зазначається перелік видів робіт та форм їх контролю / оцінювання із зазначенням Min. – рубіжної та Max. кількості балів чи відсотків)

- семестрове оцінювання:

1. тести на лекціях (макс. 3 балів, мін.1) **13·3=39**
- 2 відповіді на семінарах (макс. 5 балів, мін 1 бал)
3. самостійне опрацювання першоджерел (макс. 3 балів, мін.1)
3·5=15
4. підготовка реферату (макс 11 балів)

- Підсумкове оцінювання у формі екзамену .

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	36	24	60
Максимум	60	40	100

8.2 Організація оцінювання:

Тести на лекціях проводяться у формі експрес-контролю з 10 питань на початку та наприкінці лекції. Типові питання наведені у інформаційному додатку. Вони сформульовані таким чином, що мають відповіді або «так», або «ні». Статистично 60 відсотків відповідей може бути вгадано. Тому за 6 правильних відповідей студент отримує 0 балів, за 7 – 1 бал, за 8 – 2 бали, за 9 чи 10 правильних відповідей – 3 бали.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

4. Самостійна робота,

Опрацювання першоджерел – підготовка есе або конспекту по одному першоджерелу – 3 бали максимальна оцінка

3 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями або написав есе по усьому змісту тексту

2 бали – есе стосується деяких питань, висвітлених в тексті

1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень або написав есе з одного з питань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт.

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

Структура навчальної дисципліни:
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
<i>Змістовий модуль 1 Історичні типи наукової раціональності.</i>				
1	Завдання самостійної роботи на тиждень 22-26 січня по темі <i>Глобальні наукові революції і зміна історичних типів наукової раціональності.</i>			3
2	Завдання самостійної роботи на тиждень 29 січня – 2 лютого по темі <i>Класичний ідеал раціональності і його втілення в історичному типі раціональності класичної науки. (за працею Гусерля «Криза європейських наук...»)</i>			3
3	Завдання самостійної роботи на тиждень 5-9 лютого по темі <i>Класичний ідеал раціональності і його втілення в історичному типі раціональності класичної науки. (за працею Гайдегера «Час картини світу»)</i>			3
<i>Змістовий модуль 2. Методологія науки.</i>				
4	Завдання самостійної роботи на тиждень 12-16 лютого по темі <i>(Згод) Методологічні принципи науки</i>			3
5	Завдання самостійної роботи на тиждень 19-23 лютого по темі <i>Емпіричне і теоретичне в науковому дослідженні. (Згод)</i>			3
№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
<i>Змістовий модуль 1 Історичні типи наукової раціональності.</i>				
1	Тема 1. 1 Класичний, некласичний та постнекласичний типи наукової раціональності.	6	4	12
<i>Змістовий модуль 3 Філософські засади наукових картин світу</i>				
5	Тема 2. Зміна засад розуміння реальності в сучасній науковій картині світу	14	6	12
<i>Змістовий модуль 2. Методологія науки.</i>				
	Тема 3. Методологічні моделі теоретичного та емпіричного знання.	6	3	12
	ВСЬОГО	26	13	51

Загальний обсяг 90 год. [5], в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Семінари - 13 год.

Самостійна робота - 51 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология // Вопросы философии. -- 1992. - №7. - С.148-176.
2. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. Новітня філософія науки. Підручник. — К.: Логос, 2009, 243с. Розділ 1.1.
3. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки. Підручник. Київ: 2008.
4. Добронравова І.С. Причинность и целостность в синергетических образах мира.» // “Практична філософія”, №1, 2003, С.6-10.
6. Добронравова І.С. Синергетика: становление нелинейного мышления. Киев: “Лыбидь”, 1990. Текст книги полностью представлен на сайте <http://www.philsci.univ.kiev.ua>
7. Добронравова І.С. Норми наукового дослідження в нелінійному природознавстві// Філософська думка. 1999. №4. С.36-48. <http://www.philsci.univ.kiev.ua>
8. Добронравова І.С. Философия науки как практическая философия: ситуация постнеклассики и возможность свободы //Практична філософія. – 2009. - №1. – с.43-54.
9. Крымский С. В., Кузнецов В. И. Мировоззренческие категории в современном естествознании. К., 1984.
10. Пайтген Х.-О., П.Х.Рихтер “Красота фракталов. Образы динамических систем”, М. Мир, 1993, 176с. 432с.
11. Пригожин И., Стэнгерс И. Время, хаос, квант. М.,:“Прогресс”. 1994.
12. Степин В.С. Теоретическое знание. М., «Прогресс-Традиция». 2000. С. 185-257, 533-641;
13. Хайдеггер М. Время картины мира.// Время и бытие. М., 1993, с.41-62.

Додаткова:

Баженов Л.Б. [Строение и функции естественнонаучной теории.](#)- М., 1986. - Гл.4,5.

Добронравова І.С. Синергетика: становление нелинейного мышления. - К., 1990. <http://www.philsci.univ.kiev.ua>

Добронравова І.С. Нелинейное и сложное мышление. – В кн .«Философия мышления» – Одесса: «Печатный дом», 2013 – 442с. С. 91 – 104.

Добронраврва І.С. Теоретична реконструкція нелінійних феноменів: епістемологічні засади та науковий дискурс. // Філософії освіти. Philosophy of Education №1(20)-2017 <http://www.philosopheducation.com/index.php/ua>

Добронравова І.С. Практична філософія науки. – Суми : Університетська книга, 2017.

Кримський С.Б. Запити філософських смислів. // Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008, 718с. С.444-717.

Мандельброт Б. Фрактальная геометрия природы. – Москва: Институт компьютерных исследований, 2002, 656 с.

Морен Э. Метод. Природа природы. М.: «Прогресс – Традиция» .2005. 464с.

Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. - М., 1986.

Степин В.С. Научное познание и ценности техногенной цивилизации //Вопр.филос. - 1989. - N10. - С.3-18.

Степин В.С. Теоретическое знание. М., 2000.

Тарасенко В.В. Метафизика фрактала. – Интернет видання <http://synergetic.ru/>
Фридман Д., Ньюманхейзен П. Супергравитация и унификация физических законов// Успехи физических наук. 1984. Т. 138, вып. 1.

Хакен Г. Основные понятия синергетики. // «Синергетическая парадигма», М., «Прогресс-Традиция», 2000,. С. 28-55.
